

[Undervisningsministeren.]

ikke rigtigt. Der står udtrykkeligt i den betænkning, som det ærede medlem dog formentlig har sat sig ind i, inden det ærede medlem besluttede sig til at undlade at stemme — og jeg går ud fra, at også de medlemmer, der stemte imod, havde sat sig ind i den — at de 500 mill. kr. var sat som en politisk-økonomisk vurdering, og den mulighed måtte stå åben, at man ikke kunne få det hele flyttet ud. I det forslag, der nu foreligger, siges det såvel fra planlægningsudvalgets som fra min side, at det er muligt at afbryde ved de 500 mill. kr., men det giver altså en så vældig meget dårligere løsning, og derfor er det, vi nu skal drøfte i udvalget — og jeg er taknemlig for, at man har vist sig åben heroverfor — om det ikke vil give en så meget bedre løsning at få en samlet udflytning. Det er det, det drejer sig om, og det fremgår meget klart af betænkningen sidst og også af fremsættelsen denne gang.

Jeg takker som sagt for de faldne udtalelser, og jeg er meget parat til i udvalget at være med til at kulegrave sagen nærmere, sådan som det bør ske.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lysholt Hansen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn.

(Lovforslaget (nr. 118) findes i tillæg A. sp. 1467, fremsættelsen i tidenden sp. 3084).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 7 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

(Lovforslaget (nr. 119) findes i tillæg A. sp. 1475, fremsættelsen i tidenden sp. 3084).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Dupont: De foreliggende forslag til ændringer i skoletilsynsloven og loven om lærerlønninger må ses i sammenhæng med den omlægning, der i undervisningsministeriet påbegyndtes i 1963, hvorved de administrative opgaver blev delt mellem departementet og de nyoprettede undervisningsdirektorater.

De to lovforslag tilsigter en decentralisering af en del af de administrative beføjelser og har som sådanne udelukkende at gøre med forretningsgangen mellem ministeriet og de lokale kommunale myndigheder.

Da tilsynsloven i øvrigt blev vedtaget i 1962, vil der ikke være anledning til at foretage revision af andre bestemmelser, før den har vist sin funktionsdygtighed ved de nye kommunalvalg i 1966.

Det er altså en meget lille revision af de to love, der her er tale om, men der er grund til alligevel at give den højtærede undervisningsminister en kompliment for fremsættelsen af forslagene, da de meget vel kan betyde signalet til endnu større reformer. Når folketinget og ministerierne begår en eller anden større eller mindre fejl-disposition, skrives det som regel ud i landets presse, radio og TV som det helt store. Vel gås der ikke her ind på noget aktuelt emne, men det skal understreges, at de to lovforslag lægger grunden til en omlægning, en rationalisering og decentralisering i administrationen af en række skoleforhold, som betyder en lettelse i administrationen, hvorfor der er grund til her at kippe med flaget.

Lovforslagene betyder, som det fremgår af den højtærede undervisningsministers fremsættelsestale, at direktoratet årligt spares for ekspeditionen af 1.600 helbredssager, 2.000 lønningssager og 300 sager vedrørende spørgsmål om at træde uden for nummer. Hvad der spares i administration i direkto-

[Dupont.]

ratet, bliver egentlig ført dobbelt op, idet skoledirektioner og kommunalbestyrelser også spares for ulejligheden ved skrivi og henvendelser i København og ikke mindst spares for ærgrelser over forsinkelser. Ændringerne ved de to lovforslag betyder for det første, at der fremtidig for skoleplansændringer ikke skal foretages den unødvendige omvej over undervisningsministeriet, idet skoledirektionen og i købstæderne kommunalbestyrelserne umiddelbart kan godkende skolekommissionernes indstilling, når man i øvrigt har fulgt de af undervisningsministeriet givne retningslinjer. For det andet betyder lovforslagene, at tilladelse for lærere til at træde uden for nummer med eller uden løn ligeledes kan godkendes af de lokale myndigheder; det betyder således også en betydelig forenkling og decentralisering. En lignende forenkling sker ved, at bevilling af midlertidig dispensation fra kravet om indretning af tjenestebolig samt fastsættelse af lønningsanciennitet og godkendelse af helbredsattester ikke skal forelægges for undervisningsministeriet, men går over til de lokale myndigheder.

Jeg går ud fra, at den højtærede undervisningsminister har konfereret med de kommunale organisationer og andre implicerede om disse ændringer, samt at disse organer vil finde, at det er rigtige ændringer.

På den socialdemokratiske gruppes vegne kan jeg anbefale de to lovforslag til en hurtig og velvillig behandling. Det er muligt, at vi bør tage lovforslagene op til en kort udvalgsbehandling.

Poul Hartling: Forstandig decentralisering er vi i venstre tilhængere af, og vi ser derfor med velvilje på de to foreliggende lovforslag.

Langkilde: Den højtærede undervisningsminister har med de her foreliggende lovforslag foretaget en prisværdig bestræbelse i retning af en forårsrensning i sit ministerium, således at kompetencen til at afgøre sager på de her nævnte områder lægges ud til de lokale skolemyndigheder, som i forvejen behandler disse sager, hvorved behandlingen i undervisningsministeriet undgås.

Det gælder for det første en række bestemmelser om læreres ansættelses- og lønnings-

forhold, dernæst nogle bestemmelser om skoleplaner og tjenesteboliger i landkommunerne. Om alle disse sager — og det er jo ikke så få, det drejer sig om — gælder det formentlig, at de ikke underkastes nogen realitetsbehandling i undervisningsministeriet, men alligevel belaster de det ministerielle apparat og den kvalificerede arbejdskraft. Det er jo en af skavankerne ved vort administrative system her i landet, at kompetencen til at resolve i så mange af denne type sager er henlagt til centraladministrationen, hvis planlæggende og lovforberedende arbejde hæmmes deraf. Enhver bestræbelse, som går ud på at tilvejebringe en ændring i dette forhold, må hilses med tilfredshed.

Det er vor opfattelse, at det er et af de områder, hvor der virkelig er betydelige muligheder for en rationalisering og dermed på længere sigt en besparelse. Jeg håber, at den højtærede undervisningsministers bestræbelser — som jo også omfatter de områder, som ikke er lovbestemte, og hvor der altså ikke kræves ændringer af loven, og hvor der formentlig også er en rig arbejdsmark — vil danne forbillede for andre ministre. Arbejdsformen i et ministerium, uanset om det er et departement eller et direktorat, er det jo helt urimeligt at anvende på sager af denne type. Det er virkelig et eksempel på, at man skyder gråspurve med kanoner — og det er både dyrt og besværligt.

Om de enkelte sager, som det her drejer sig om, skal jeg ikke sige noget videre. Vedrørende lønnings- og anciennitetsagerne har der — sådan forstod jeg ministeren — siden 1960 været generelle retningslinjer; så kan det nok undre, at man alligevel har bevaret 2.000 sager om året og først nu tager initiativet til at lægge dem ud til lokale afgørelser. Jeg har forstået, at et embedsmandsudvalg efter nyordningen i 1963 med henblik på at lægge sagerne ud har foretaget en gennemgang af ministeriets område, og det er altså bl. a. resultatet heraf, som nu fremtræder i de foreliggende lovforslag.

Det, som herefter først og fremmest må interessere, er altså at få et grundlag for at vurdere, hvor langt udvalget er gået, og om det er gået langt nok. Der er jo i centraladministrationen en grundfæstet traditionel

[Langkilde.]

mistillid til, at sager kan afgøres på lokalt plan.

Der er et enkelt punkt i lovforslaget om ændring i lærerlønningerne, hvor man så at sige får et kig ind i maskineriet og mulighed for at danne sig et billede af, hvor embedsmandsudvalget har ment at burde trække grænsen. Dette punkt bekræfter for mig formodningen om, at der fortsat er meget uberettiget forsigtighed på dette område. Efter forslaget bevares ministeriets behandling af de ansættelsessager, hvor helbredsattesten og helbreds-nævnets erklæring giver anledning til andre ansættelsesforhold end de normale. Det er for skolevæsenets vedkommende et meget stort antal sager. Men da der ikke er problemer i dem, vil jeg opfordre den højtærede minister til også at lægge disse sager ud. Det er rent lægelige og forsikringsmæssige vurderinger, som lægges til grund for behandlingen af disse sager, og den erklæring, der foreligger fra helbreds-nævnets side, tages altid til følge, mig bekendt. Hvis den højtærede minister vil følge mit råd, vil han yderligere kunne frigøre ministeriet for måske 400-500 sager om året. Eksemplet viser mig, at der formentlig er meget at udrette på dette område, og jeg håber, det kan opfordre ministeren til at gå videre ad denne vej. Jeg opfordrer ham til at gå videre ad den vej. Det kræver lidt mod og beslutsomhed, men det er han jo i så rig målestok i besiddelse af. Frisk mod, Antonius!

Vi anbefaler lovforslagene.

Helveg Petersen: De ændringer, den højtærede minister foreslår i de to love, der er foran os, er udtryk både for rationaliseringsønsker og for ønsker om decentralisering, og det er forslag, der ligger på linje med ændringer, der er foretaget inden for ministeriet ved oprettelse af direktorater.

Jeg giver fuld tilslutning til de principper, der er nedlagt i de foreslåede ændringer. Det drejer sig om et stort antal sager, som man på centralt hold på denne måde bliver aflastet for, og man må have lov til at sige, at med den vældige udvikling, der er i gang inden for uddannelsen, er der rigeligt at bruge arbejdskraften til inden for central-administrationen. I virkeligheden arbejder

den under et vældigt arbejdspress, og alle aflastningsforanstaltninger må absolut fremmes, og samtidig opnår vi altså, tror jeg, at skabe mere tilfredsstillende vilkår for de lokale administrationer. Jeg vil meget gerne støtte alle bestræbelser på at gå videre ad denne vej og tilsiger mit partis støtte til en hurtig og velvillig behandling af de foresatte lovforslag.

Morten Lange: De lovforslag, vi har til behandling her, kan formodentlig ikke føre dette folketing ind i større og mere krigeriske forviklinger. Det er beskedne decentraliseringsforslag, og jeg kan ikke forestille mig, at de kan volde større vanskeligheder.

Det er naturligvis helt klart, at der er nogen mulighed for, at der kan danne sig forskellig praksis rundt omkring, og man må nok med det samme understrege, at samtidig med at man decentraliserer, vil det formodentlig være nødvendigt med en noget kraftigere kodificering af reglerne, således som det også er stillet i udsigt i lovforslagene. Det er vistnok ikke at skubbe skoledirektioner og andre lokale styrelser mere i skoene, end der er plads til, når man siger, at stedvis, pletvis og en gang imellem kan der opstå unødig karrighed, når man skal tage stilling til anciennitet og lignende, og det kan man nok heller ikke stå sig ved, så jeg vil appellere til ministeren om at få forholdsvis faste regler. Det spiller nok også en rolle at få dem gjort nogenlunde faste, for der kommer jo en del ret udviklede problemer at tage stilling til. Der er spørgsmål som indplacering af lærere, som har været i den ene eller den anden karriere, som måske ikke er gået den lige vej fra jord til himmel. Det skal give problemer. Men jeg er ikke i tvivl om, at den højtærede undervisningsminister kan få lavet en nogenlunde fyldig cirkulæreskrivelse, så man kan slippe for den dobbelte eller tredobbelte behandling, som i virkeligheden skulle være unødvendig, hvis man skaber et fast regulativ.

Jeg skal ikke sige stort mere om de foreslåede ændringer, som jeg kan støtte, men jeg vil benytte lejligheden til at trække linjen bare en lille smule videre. Det drejer sig om ensartetheden, det drejer sig om trygheden, det drejer sig om ansættelses-

[Morten Lange.]

forholdene for lærere. Vi ser ikke så sjældent, at der kommer sager op, som blæses op til at være sager i landsmålestok til skade for langt mere end det, som sagen egentlig vedrører, men hyppigst, meget typisk, på grund af at en skoledirektion eller en lignende styrelse har, skal vi sige særprægede synspunkter på et eller andet område. Jeg er meget glad ved, at folk har særprægede synspunkter, men der er grænser for, hvor meget de skal have lov til at slå igennem over for andre menneskers levevilkår. Jeg skal ikke tage de enkelte sager op, men blot benytte lejligheden til at generalisere ud fra spørgsmålet om anciennitet og andre fastsættelser og sige, at der er en lang række andre områder, hvor de lokale skolestyrelser har betydelige fuldmagter, og hvor det er vigtigt, at de bruger dem med overordentlig fornuft, så vi ikke risikerer sager, der ikke er til gavn for skolen. Jeg tænker her på flere ting, men jeg vil specielt nævne en, som jeg har spurgt om i det høje ting for nylig og fik et højest utilfredsstillende svar på, og som nu igen har givet anledning til besværligheder. Det er spørgsmålet om lærere, som ønsker ansættelse i skolen, og som har taget det ud fra adskillige synspunkter særdeles rimelige trin at træde ud af den danske folkekirke og derefter pludselig opdager, at deres muligheder på skolen på visse geografiske lokaliteter er vanskelige. Jeg tror, at adskillige skoledirektioner måske skulle have et ministerielt hyrdebrev om at tænke sig om en ekstra gang, inden de skaber vanskeligheder for lærerkorpsets rekruttering.

Det er den slags ensartethed, som jeg tror vi skal lægge vægt på kommer ind i administrationen. Jeg tror ikke, det vil sløre det lokale selvstyre, det lokale præg. Jeg tror derimod, at det vil give sikrere ansættelsesforhold. I virkeligheden er det et af sigterne i vor lovgivning på det kommunale skolevæsenes område, at den skal give også lærerne en betydelig tryghed i ansættelsen.

Jeg nævner disse punkter, fordi vi før eller senere kan vente en mere omfattende revision i disse sager, og allerede inden den kommer, er jeg ikke i tvivl om, at den højtærede minister på hyrdebrevsmanér kan sikre sig imod, at der kommer alt for meget ballade, og jeg synes, det ser ud til at være tiltrængt.

Erik Østergaard: Ændringerne i de to fremsatte lovforslag, der jo er ret nær forbundne, er måske i sig selv ikke store, men dog ret betydningsfulde. Disse ændringer går i særlig grad ud på en forenkling af administrationen, således at flere afgørelser kan træffes ude hos de lokale myndigheder fremfor som tidligere at skulle passere den noget længere vej om ad undervisningsministeriet. Mit parti kan hilse med tilfredshed, at der her gøres et alvorligt forsøg på at skabe en forenkling af administrationen, der både giver en hurtigere forretningsgang og sparer arbejdskraft.

Jeg finder anledning til at nævne, at den forenkling, som her kommer til udtryk, ville være i høj grad ønskelig inden for adskillige andre områder. De lokale myndigheder, der kender de stedlige forhold, må anses for at være fuldt kompetente til at afgøre mange af de sager, der i dag må om ad centraladministrationen.

Det har tidligere været sådan, at der i landsbyordnede skoler stilles tjenesteboliger til lærernes rådighed, og at der kun i særligt vanskelige tilfælde midlertidigt kan dispenseres herfra. Efterhånden som der bygges centralskoler og de små skoler samles i større enheder, er det ofte et problem og for kommunerne en økonomisk belastning at få fremskaffet disse tjenesteboliger. Kunne det ikke være rimeligt, som de uafhængige også tidligere har foreslået, at lærerne ved centralskolerne ude på landet selv sørgede for bolig i lighed med lærerne ved den købstadordnede skole, der jo selv må ordne den sag? Endvidere må det fremhæves, at det i de fleste tilfælde vil være lettere for lærerne selv at skaffe sig en bolig på landet end i byen.

Vi kan fra mit partis side anbefale lovforslagene.

Undervisningsministeren (*K. B. Andersen*): For tredje gang i dag vil jeg gerne takke for de mange positive tilsagn om medvirken.

Det ærede medlem hr. Dupont gav en kompliment til mig, og det samme gjorde det ærede medlem hr. Langkilde, der talte om forårsrensning i ministeriet. For at være i overensstemmelse med sandheden vil jeg gerne sige, at dette har mit fulde hjerte, men skal der være mening i det, må

[Undervisningsministeren.]

komplimenten jo i meget høj grad gå videre til de embedsmænd, der er kommet — som vi alle sammen kender det fra vore egne forhold derhjemme — og har sagt: skal vi så tage en oprydning. Der er ikke noget så vidunderligt, som når man bærer ned bag efter, og det var altså lidt besjælet af den fornemmelse, at disse forslag blev fremsat.

Det ærede medlem hr. Dupont spurgte, om der var konfereret med de kommunale organisationer. Jeg kan sige, at der både er konfereret med de kommunale organisationer og med Danmarks Lærerforening, og de pågældende organisationer har også givet deres tilslutning til de forslag, der her foreligger.

Det ærede medlem hr. Langkilde spurgte, om udvalget var gået dybt nok, og det kan man jo altid spørge om. Jeg kan love det ærede medlem, at hvis det ikke er tilfældet, så fortsætter vi, og det gør man også uden opfordring eller pres, fordi det er et meget stærkt ønske med det arbejds-pres, vi har i ministeriet, at få alt det ud, vi overhovedet kan.

Det ærede medlem nævnte et enkelt punkt, vi ikke havde taget med, og det kan vi da se på, det er jeg meget åben over for. Der ligger nu ikke, som det ærede medlem ellers angav, ca. 500 sager i det, der ligger måske ca. 100, og mange af dem vil under alle omstændigheder blive anket alligevel, så vi får dem igen, men som sagt, er der områder hvor vi kan gå videre, skal vi meget gerne gøre det.

Det ærede medlem citerede: „frisk mod“, men så kom han pludselig i tanker om med rædsel, at hvis han ikke afbrød citatet, kom han til at sige: „Du har jo intet ondt bedrevet“, og så langt kunne det konservative mæle ikke gå; men hvis jeg nu går videre, kan det være, det ærede medlem ved anden behandling også kunne tænke sig at gå videre, og så er der jo kommet noget ud af det.

Det ærede medlem hr. Morten Lange var inde på at tale om noget, som jeg unægtelig er lidt bange for. Jeg er da enig i, at de lokale skolemyndigheder skal bruge deres fuldmagt med fornuft — det er vi vel alle sammen tilhængere af — men jeg er altid lidt bange, når man fra centralt hold giver sig til at foreskrive folk, hvad fornuft er i det enkelte tilfælde. Jeg tror, jeg skal af-

holde mig fra hyrdebrevet i så henseende. Hvis jeg en dag skulle få lyst til at skrive hyrdebrevet, der går ud på at foreskrive folk ensartethed og fornuft, er han ikke i tvivl om, at jeg ville kunne få mange gode staldfiduser hos det ærede medlem, men jeg tror ikke, jeg skal gøre det.

Langkilde: Jeg tilføjer gerne til den højtærede undervisningsminister, at han i alt fald ikke på dette område har begået noget ondt endnu, og jeg opfordrer ham til at begå meget godt.

Morten Lange: Jeg er vældig ked af, at den højtærede undervisningsminister ikke vil skrive kloge breve, men det kan ske han vænner sig til det efterhånden. Men jeg er i og for sig endnu mere ked af, at vi ikke kunne få en lidt klarere udtalelse mod det åbenlyse hykleri, det er, når man anvender et medlemskab eller ikke-medlemskab af folkekirken til sortering af lærere. Der er så mange ugudelige mennesker i den danske folkekirke, at det er en helt håbløs måde at sortere folk på, og der er ingen grund til at opretholde officielt hykleri.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg må desværre igen til en vis grad tage afstand fra det ærede medlem, der siger, at der er ingen grund til at opretholde officielt hykleri. Jeg vil for mit vedkommende udvide det til, at der er heller ingen grund til at opretholde uofficielt hykleri. Men når det ærede medlem så kommer med noget, der er en invitation til at begrænse lokalt selvstyre, kan jeg kun henvise til de bemærkninger, jeg gjorde før. Det ville være ejendommeligt, om vi under behandlingen af et par lovforslag, der går ud på at lægge mere ud til lokale myndigheder, hvilket jeg har indtryk af er en ting, vi jævnt hen er enige om hen over mange grænser her i salen, skulle ledsage det med alt for — hvad skal vi sige — direktionsgivende hyrdebrevet, skrevet med ført hånd.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Dupont: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning *vedtoges* dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen

Udvalget angående forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 4. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om udbygning af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om det kommunale skolevæsenes styrelse og tilsyn og

forslag til lov om ændringer i lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

3) *Valg af 1 medlem til ligningsrådet (i stedet for fhv. landstingsmand Alfred Kristensen).*

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om fragtaftaler ved international vejtransport.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov for Grønland om indførselsafgifter m. v.

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om pension i udlandet m. v.).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om skattefri afskrivninger m. v.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om indseende med priser.

Mødet hævet kl. 15²⁵.

57. møde.

Torsdag den 4. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede. (Udskydelse af revisionen af bestemmelserne om sterilisation af åndssvage).

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om projektering m. v. af en nord-sydgående motorvej i Jylland med forskellige tilsluttende vejforbindelser.

Medlem af folketinget Poul Dam har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål: